

Казарова Г. М.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Проблема залежної поведінки особистості звертає на себе увагу вчених вже не одне десятиріччя. У процесі розвитку людської цивілізації адикція не тільки не виявила тенденції до зниження, а й стала знаходити все нові, більш витончені форми прояву. Вкоріненість адиктивної моделі поведінки в молодіжному середовищі виступає в якості показника спотвореного способу життя і відображає одну з найсерйозніших психологічних і соціальних проблем нашого суспільства. Більш гостро проблема адикції стоїть в підлітковому і юнацькому віці. В цей час адиктивна поведінка обов'язково надає негативний, руйнівний вплив на все подальше життя і особистість залежного.

У психологічних дослідженнях показано, що будь-яка залежна поведінка заснована на глибокому психологічному зануренні в об'єкт бажання і фіксації позитивного зв'язку з цим об'єктом (ним може бути інша особа, зовнішній об'єкт, якась діяльність, хімічна речовина, свої власні божевільні бажання, цілі, внутрішні програми), зв'язку, скріпленого великим задоволенням і почуттям самозадоволення. Це призводить до зміни мотиву діяльності з реальної мети на засоби її досягнення, які в свою чергу стають новими, сурогатними цілями для суб'єкта.

У процесі формування залежності підміняє собою життя, створюючи для залежної особистості нову віртуальну реальність, яка носить характер потужної, нав'язливої психологічної і нейрофізіологічної домінанти. Тому при виході з залежності необхідне розфокусування, перемикання, заміна колишньої патологічної діяльності, хворобливих задовольень і стимулів на інші, природні задоволення і здорові стимули, інші потреби, мотиви, установки, цілі та засоби їх досягнення, тобто переструктурування психіки і особистості.

Прагнення відходу від реальності, пов'язане зі зміною психічного стану, починає домінувати у свідомості, стаючи центральною ідеєю, яка вторгається в життя, приводячи до відриву від реальності. Цьому процесу можуть сприяти біологічні, психологічні і соціальні чинники. До психологічних факторів, що визначають адиктивну поведінку, відносять особливості особистості, тип акцентуації характеру, привабливість виникаючих відчуттів і їх переживання, вироблення гедонічних установок, відсутність соціальних інтересів, прагнення до самоствердження, різні психологічні травми, перенесені в ранньому дитячому віці.

Готовність до формування і розвитку адиктивної поведінки визначається наявністю у людини характерних психологічних рис: морально-етичною незрілістю, часто інфантильністю особистості, повної безвідповідальності перед собою і близькими, крайнього егоїзму, нестримного прагнення до безперервного отримання тільки задовольень, причому, у все більших дозах і, не докладаючи до цього ніяких зусиль, відсутність почуття міри, зниження критичності до себе, схильності до самообману, ілюзорного сприйняття себе і світу.

Таким чином, проблема вивчення залежної поведінки в психології є глибоко проробленою темою, однак відкритими залишаються наступні питання даної проблеми: зв'язок особистісних особливостей і схильності до різних форм залежностей, шляхи і методи психопрофілактики, корекції, реабілітації, які будуть максимально ефективні у різних вікових та соціальних групах.